

BİR LİDER OLABİLMEK

Burcu ATEŞ ASLANTAŞ*

Warren Bennis (Çev. Utku Teksöz), Bir Lider Olabilmek, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1999, 240s.

Lider doğulmaz lider olunur.

Ancak, bu oluşum, insanın kendisinden kaynaklanır. Kendini bütünüyle ve rahatça ifade edebilmek, vizyon sahibi olmak ve ilerlediği yolda karşısına çıkan engelleri, kendine bir basamak olarak görmek, farkında olmadan ve aslında amaçlamadan lider olmak, liderlikle ilgili en temel özelliklerdir. Bu içsel faktörler yanında, dışsal faktörlerin de lider oluşumunda dolaylı katkısı olur. Kendini özgürce ifade edemeyen, etrafındaki sorunlara çözüm bulan ama uygulaması engellenen insanlar; kendisi olmak, kendi hayatını yaşamak, kendini tam anlamıyla ifade etmek ve kendi vizyonunu ortaya koymak için çaba göstererek lider konumuna yükselirler.

Liderlik kavramını değişim kavramıyla birlikte düşünmek gerekir. Liderler, değişime açık kişiler olmakla birlikte bizzat değişime öncülük eden kişilerdir. Değişimi yönetirler, değişime direnç gösterenler tarafından engellenseler de... Nasıl ki değişmeyen tek şey değişimdir, lider de her zaman köklü değişimlerin baş aktörü olarak kalacaktır.

1989 yılında Warren Bennis tarafından kaleme alınan, 1999'da Türkçe'ye çevrilip yayımlanan ve aradan yıllar geçmesine rağmen güncelliğini koruyan bu kitapta liderlikle ilgili bilinmek istenen tüm ayrıntılar bulunabilir.

Kitapta; lider ve liderlik kavramlarına yer verilmiş, lider ile yönetici arasındaki farklar çarpıcı bir biçimde ortaya konmuştur. Liderliğin temel özellikleri saptanmış, lider olabilmenin önce kendini sonra dünyayı tanımaktan geçtiği belirtilip bunların nasıl başarılacağı üzerinde durulmuş, aynı zamanda yazarın "lider" olarak gördüğü, çeşitli sektörlerden çoğu CEO(Chief Executive Officer-Başkan) olan

---

* Arş. Gör., SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı.

kişilerle görüşülmüş ve onların fikirleri yansıtılarak anlatım desteklenmiş, liderlik sırları ortaya konmuştur.

Yazar kitabında şirketlerdeki liderler üzerinde odaklanmıştır. Bunun yanında liderliğe ilişkin genel özellikler vermeyi de ihmal etmemiştir.

Yazar kitabını “liderlerin kendilerini bütünüyle ifade edebilen insanlar oldukları varsayımına dayanan bir kitaptır” şeklinde tanımlamıştır. Kendini tam ve özgürce ifade edebilmenin liderliğin temeli olduğunu ifade etmiştir. Liderin kendini özgürce ifade etmesinin yanında kitapta yoğun olarak üzerinde durulan başka bir konu da liderin işleri doğru yapmasının yeterli olmadığı aynı zamanda doğru işler yapması gerektiğidir.

Yazar, kitapta sık sık her CEO’ nun lider olmadığı üzerinde durmuş, bunu gösterebilmek için hem şirketlerin hem de devletlerin liderlerine ve yaptıklarına örnekler vermiştir. Lider ve yönetici arasındaki farkları ise şöyle özetlemiştir:

- Yönetici sadece yönetir, liderse yönetirken yenilikler yapar.
- Yönetici bir kopyadır, liderse orijinal.
- Yönetici elindekileri korumaya, liderse onları geliştirmeye çalışır.
- Yönetici sistemler ve yapı üzerinde durur, liderse kişilerin üzerine eğilir.
- Yönetici çalışanlarını baskı ve kontrol altında tutmaya çalışır, liderse onlara güven verir.
- Yönetici kısa vadeli düşünür, liderse uzun vadeli bir bakış açısına sahiptir.
- Yönetici “nasıl” ve “ne zaman”, liderse “ne” ve “niçin” sorularını sorar.
- Yöneticinin gözü hep alt sınırlardadır, liderin gözü ise hep ufka yönelmiştir.
- Yönetici taklit eder, lider icat eder.
- Yönetici statükoyu kabullenir, lider ona meydan okur.
- Yönetici tipik iyi bir askerdir, liderse kendine has bir kişiliktir.
- Yönetici işleri doğru yapar, liderse doğru işler yapar.

Ünlü şair Wallace Stevens’ in “Altı Belirgin Manzara” şiirinde yukarıdaki fark şöyle özetlenmiştir:

Dört köşe şapkalar giyen akılcılar,
Kare odalarda,
Yere bakarak,
Tavana bakarak düşünürler.
Dik üçgenlerle yetinirler.
Eğer paralel kenarları,
Konileri, dalgalanan çizgileri, elipsleri deneselerdi,
-Örneğin yarım ayın elipsini-
Akılcılar geniş kenarlı kasketler giyerlerdi.

Bir Lider Olabilmek

Geniş kenarlı şapkalar giyen liderler, insanlar üzerinde baskı kurmazlar, onlara güven verirler, taahhütlerini ve sözlerini yerine getirirler, buldukları grubun bir parçası olduklarını o gruba hissettirirler, kendilerine ihtiyaç duyulduğunda orada olurlar ve en önemlisi grup üyelerinin her birini alınan kararın bir parçası olduğuna ikna ederler. Böylece insanları herhangi bir konuda zorlamalarına gerek kalmaz. Liderler, bir adım atıldığında en önde olurlar, “yap” deyip bir kenarda yapılmasını beklemezler, her zaman gruba önderlik ederler.

Son olarak yazar, lider olma sürecini şöyle özetlemiştir:

“Hiçbir lider, lider olmak için yola çıkmaz. Onlar hayatlarını yaşamak ve kendilerini tam olarak ifade etmek için yola koyulurlar. Ne zaman ki bu ifade bir değer içerir, onlar lider olurlar. Buradaki temel motif bir lider olmak değildir. Aslolan kendiniz olmak; tüm becerileriniz, yetenekleriniz ve enerjinizle kendinizi, vizyonunuzu gerçeğe dönüştürmek üzere işlevsel hale getirmektir. Hiçbir şeyi sakınmamalısınız. Sonuçta olmak üzere yola çıktığınız kişi olmalı ve olma sürecinden sonuna kadar keyif almalısınız.”